

ספר
**ישמח
ישראל**

מד א

דרושים וחיידושים

על מצוות הארץ וכשרות המאכלים
מעגל השנה והחיים
חיידושי תנ"ך וש"ס

חיברתיו בחמלת ה' עלי

שניאור ז. בלאאמור"ד הרה"ג ישראל שליט"א רווח

רב אזורי במועצה אזורית גור ורב קהילת משכן התורה, אלעד

וראש המכון למצוות התלויות בארץ

ומח"ס שו"ת חלקת השדה [ד"ב] תולעת שני [ד"ב]

"קצירת השדה" "שביתת השדה" "עץ השדה" ועוד

בהוצאת

שנת תשע"ז

נערך בסיוע והשתתפות
צוות המחלקה התורנית של
"המכון למצוות התלויות בארץ"

המאמרים נערכו לדפוס ביד אומן
הרה"ח רבי לוי הולצמן שליט"א

הספר י"ל
בסיוע משרד התרבות - מינהל התרבות

©
כל הזכויות שמורות

המכון למצוות התלויות בארץ
ת.ד. 176 אלעד מיקוד: 4081003
טלפון: 03-9030580 פקס: 03-9030891
דוא"ל: macon1@bezeqint.net

עיצוב ועימוד:
יהודה הפקות
03-6187365

**ספר זה יוצא לאור
לזכות הודי היקרים שיחיו**

מזר אבי הרה"ג
רבי ישראל רוזח שליט"א
נין לאותו צדיק
רבי יעיש קדיספין [ה"גדול"] זיע"א
זאף שם הספר
"ישמח ישראל"
רזמו אל שמו

ומדת אימי
מרגלית בת איזה שתחי'
אשת חבר למו"א
ובת לאותו צדיק
הרה"צ רבי מסעוד דיוח זצ"ל.

יהי רצון שזכות לימוד התורה היוצא מספרי זה, ומשאד הספרים שזיכנו וזיכנו בורא עולם להוציאם לאור עולם, יעמוד להם ולזכותם. והכל מתוך בריאות איתנה, ויאריך ה' ימיהם בטוב ובנעימים, עד ביאת גואל צדק ועד בכלל. וידו נחת של תורה וקדושה מכל יוצ"ח, ויזכו לראות בשמחתם מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

ספר זה יוצא לאור
לעילוי נשמתה הטהורה של האשה הצדקנית
הרבנית **סוליקה ויצמן בת זרה ע"ה**
בתו של רבינו **יעיש קדיספין זצוק"ל**
שנפטרה בליל חג השבועות תשע"ז
והיא כבת צג שנים
ת.ג.צ.ב.ה.

ולעילוי נשמתה הטהורה
של בלתה-אשת בנה יבדל"א
גב' **סדיטה בת פריחה ע"ה**
ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמתו הטהורה והזכה
של מו"ז ירא השם וסר מדע
חתן נכדתו של רבינו זיע"א
ר' **יעיש ריוח בר איזה ז"ל**
שנלב"ע ביום ו אדר תשד"ם
ודעייתו נכדת רבינו זיע"א
הצדקנית **זהרה בת חנינא ע"ה**
שנלב"ע ביום כב שבט תשל"ז
ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמתם הטהורה
של מודינו הצדיק הרד"ג
רבי **מסעוד ריוח בר איזה זלה"ה**
שנלב"ע ביום יא אדר תשל"ט
ודעייתו אשת חבר
הרבנית **איזה בת סולטנה ע"ה**
שנלב"ע ביום כט תמוז תש"ס
ת.ג.צ.ב.ה.

תוכן העניינים

מפתח מפורט בסוף הספר

ט..... בשער הספר

מבוא

יג..... **שאל אבין ויגדך, זקניך ויאמרו לך** - מבוא על חיי היהודים בכפרים טביא ואידרגן

אזור סוס והכפרים טביא ואידרגן • משפחת בית אבי • משפחת זקנתי מרת זהרה ע"ה, וסבה הגדול רבי יעיש קריספין זלה"ה • כמה מעשים שסופרו על הצדיק זיע"א • זקנותו של הצדיק והעברת שרביט ההנהגה לרבי יעיש "הקטן" • צאצאיו של הצדיק • כתביו

כז..... **מורא רבן כמורא שמים** - "והחי יתן אל לבו" - מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל

שלושה חסרונות לעם בהסתלקות הצדיק • קידוש ה' נורא ונשגב בעת לוויית הצדיק • לצמוח עם מרן מגיל ילדות • הדרכת גדול הדור לרב צעיר • הקמת מכון למצוות התלויות בארץ בשליחותו ובהדרכתו • הפלאת מידת הכרת הטוב ואהבת ישראל • מליץ יושר על ישראל ומחשבתו על הכלל • שקידתו הנדירה ובקיאותו העצומה בתורה • האמת נר לרגליו - בדעת תורה ובהלכה • זריזות מופלאה בענייני הציבור • בורא עולמות ומחיה מתים • כך הציל רבנו את תל אביב מאכילת טריפות • לא היו יכולים לסרב לו ולעמוד בפניו • נחמתנו בעונינו - בסגנון ניוחמו של מרן

נט..... **אשא עיני אל ההורים 'וקידשתם את שנת החמישים'** - למנהג העולם לערוך 'חתונת הזהב'

חביבות שנת היובל • ההתחדשות ביובל ושייכותה לחתונת הזהב • חתונת הזהב דומה לגיל חמישים שנה • מנהג זה בדברי ימי ישראל ובספרות ההלכתית

ישמח ישראל

מצוות התלויות בארץ

עא..... **מעלת תורת ארץ ישראל** סימן א

עג..... **בקשת משה רבינו להיכנס לארץ ישראל כדי לקיים מצוותיה** סימן ב

בקשת משה רבינו מחמת אונסו • בקשת משה רבינו לצורך העם • בקשת משה רבינו להשלים תרי"ג מצות

עט..... **אמונת ישראל בעת זריעת השדה** סימן ג

פג..... **הדמיון בין יצירת האדם מן העפר להפרשת חלה** סימן ד

הקב"ה גיבל העולם כעיסה • לידה כעין הפרשת חלה • יצירת האשה מגוף האדם

ה סימן ה **החילוק בזמן הזה בין שיעור חלה לשאר תרומות ומעשרות**.....פט
הודעת עוון מתנות עניים לגר – חינוך לנתינה

ו סימן ו **התעוררות מידת הנתינה במעשר עני**.....צד

ז סימן ז **כוחו של מעשר שני לעורר יראת שמים ולימוד תורה**.....צז
כוונת הלב ליראת שמים וללימוד תורה • התועלת הרוחנית באכילת מעשר ע"י
הבעלים

ח סימן ח **שכר המעשר: "עשר בשביל שתתעשר"**.....קג

ט סימן ט **הדמיון בין ברית מילה למעשרות**.....קח
היקש פרי בטן לפרי אדמתך • חינוך והכרת בעלות הקב"ה על עולמו • ברכת פרי
בטן ופרי אדמתך בדרך הסוד

י סימן י **האמונה הנובעת מאיסורי זמירת כרם, קצירה ובצירה**.....קטו

יא סימן יא **ברכת שש השנים תלויה בשמירת מצות השמיטה**.....קiz
שני ביאורים בענין שבת לה' • ענין שביתת הארץ בדרך החסידות • ברכת ה' תלויה
בהנהגת האדם

יב סימן יב **טעמי מצות ערלה והיותה נוהגת בכל מקום**.....טכב
טעמי מצות ערלה במדרשים ובפירושי הראשונים • טעמי מצות ערלה בדרך
הסוד • פירושי רבינו בחיי בדרך הפרד"ס • ביאור הטעם שערלה נוהגת גם בחוצה
לארץ

יג סימן יג **ענין הבאת הטף למצות הקהל**.....קלא
הטף: תינוקות או ילדים בני חינוך? • שיטת הכלי יקר בפירוש הכתובים • שייכות
הקהל למוצאי שמיטה

כשרות המאכלים

א סימן א **עבודת הבירורים באכילה וחשיבות הזהירות והדקדוק בכשרותה**.....קמא
עולם התווה ועולם התיקון • מפני מה מקבל האדם חיותו ממאכלים
גשמיים? • בירור המאכלים ע"י כחות השכל שבאדם • גדר הבירור במאכלים
כשרים דוקא

ב סימן ב **חומרת אכילת שרצים ופגיעתם בנפש האדם**.....קמז
חומרת אכילת שרצים לגבי שאר מאכלות אסורות • גדר אכילתם בשוגג ובאונס

ג סימן ג **משמעותה הרעיונית של הזהירות באיסורי אכילה המאוסים על האדם**.....קנב
האם דבר האסור מאוס מצד הטבע או מחמת הציווי? • ריבוי אזהרות – התוקף
האלוקי שבמצוות

ד סימן ד **"ואנכי תולעת ולא איש" – ביאור בדרך הפרד"ס**.....קנח
ג' פירושים בדרך הפשט • האם יתכן שדוד המלך יכנה את עצמו "תולעת ולא

איש" * ביאורים בדרך הדרש * מדרגות חלוקות בענוה * ביאור דרשת הש"ס
בדרך הרמז * "ואנכי תולעת ולא איש" בדרך הסוד * פירוש בדרך הצחות ע"ד
ההנהגה הראויה בין אדם לחברו

מעגל השנה

סימן א ימי הרחמים והסליחות..... קעא

סימן ב החילוק בין תשובת ותפילת ציבור ליחיד ומעלת עשרת ימי תשובה..... קעג

מעלת תפילת הציבור * דברי הרמב"ם וקושיית נושאי כליו * ביאור א: חלק מן
הציבור מכון ליבו * ביאור ב: חילוק בין ביטול גזרה ומניעת הרעה * ביאור ג: בין
תפילת הציבור בעשי"ת לשאר ימות השנה * ביאורים נוספים בתיווך הגמ' בתענית
ודברי הרמב"ם * ביאורו של העיר חדשה'

סימן ג מעלת חג הסוכות שחל בשבת בשנת השמיטה..... קפח

סימן ד ביאורים ברמזי הפיוט 'סוכה ולולב לעם סגולה'..... קצא

הַיֵּשׁ כְּכַתְּבוּ וְכִקְרִיאָתוֹ | כְּמִסְפָּר סוּפָה מְסֻפָּרוֹ עֵלָה * שֵׁם בֶּן אֲרָבַע בְּלוּלָב חוֹנָה
| בְּמַלְוֵי הַהַי"ן בְּפָרְטָיו תְּמַנָּה * נוֹכַח הַלוּלָב לְשִׁדְרָה תְּפָנָה | סְבִיבֵי מִיָּנוּ גֶרֶן
עֵגְלָה * הֶהָדָס רוֹמֵז לְשִׁלְשָׁה אָבוֹת | מְשֵׁה אֶהָרֵן בְּדֵי עֲרָבוֹת | יוֹסֵף לְלוּלָב חֲמֻדָּת
לְקָבוֹת | דָּוִד לְאַתְרוֹג כֶּלָּה כֶּלָּה * מְשֵׁה אֶהָרֵן בְּדֵי עֲרָבוֹת

סימן ה נס מציאת פך השמן ושייכותו למסירות נפש בכל הדורות..... קצט

התגלות אור הגנוז שנברא ביום הראשון * מעשי החשמונאים מעין תיקון לחטא
עץ הדעת * שייכות פך השמן ליעקב אבינו * נס מציאת הפך והנס שדלק שמונה
ימים * ירידת השכינה בחנוכה למטה מעשרה

מעגל החיים, חידושי תנ"ך ואגדות הש"ס

סימן א עול תורה מול עול דרך ארץ..... ריא

עבודת האדם לפרנסתו היא מצד חסרון * מדריגת הצדיקים וקדושתם לאחר
הסתלקותם

סימן ב מצוות קריאת שמע - קבלת עול מלכות שמים ולימוד תורה..... ריז

א. חיבור המשנה * ב. חיבור התלמוד * ג. הדפסת הש"ס * ד. תקנת הדף היומי * ה.
מהדורות מפורשות * חקירת ה'קרן אורה' בגדר מצוות קריאת שמע * כוונה בק"ש
לצאת ידי תלמוד תורה * קיום לימוד התורה בק"ש שחרית וערבית

סימן ג "יהודה אתה יודוך אחיך"..... רל

סימן ד עגלה ערופה נחל איתן..... רלג

סימן ה פנינים, דרושים ורמזים בתנ"ך..... רלז

פרשת לך לך * פרשת וירא * פרשת חיי שרה * פרשת וישלח * פרשת בא * מגילת
אסתר

- סימן ו **הכנסת אורחים וגמילות חסדים בבית אברהם אבינו**.....**רמט**
- סימן ז **סגולת אמירת 'בן פורת יוסף'**.....**רנב**
- סימן ח **הבטחת שפע התלוי במזל**.....**רנו**
 שכר מצוות קלות והשלמת המצווה ♦ זהירות בקיום כל מצוה ומצוה ♦ הבטחת שפע התלוי במזל
- סימן ט **שליטת הצדיקים ברגשות ליבם**.....**רסא**
 מכירת יוסף, ירידתו למצרים ופגישתו עם אחיו ♦ ירידת יעקב למצרים
- סימן י **החטאים של אנשי דור המדבר שנכתבו בפרשת חוקת**.....**רסח**
 מי מריבה ♦ גילוי הנס שנעשה בכחו של הקב"ה ♦ הנחשים השרפים ♦ מעשי אחאב מלך ישראל ומעלותיו ♦ "מסיר אזנו משמוע תורה"
- סימן יא **מפני מה נמשלה התורה לטל ומטר**.....**רפ**
- סימן יב **בביאור המעשה של ריש לקיש ורבי יוחנן וביאור פטירת רבי אלעזר בן רשב"י ... רפג**
 א. קפיצת ריש לקיש לנהר הירדן ♦ ב. פירוש 'יומא חד' ♦ ג. אשת ראב"ש עיכבה אותו מללכת לבית המדרש ♦ ד. מנין השנים שהיה ראב"ש בעליית הגג אחר פטירתו ♦ ה. בני בירי שהביאו מטת ראב"ש למירון
- סימן יג **מעלתם העצמית של ישראל והמסתעף במהות עשיית תשובה**.....**רצ**
 משמעות "מלאים מצוות כרימון" לענין כוחה של תשובה
 רצון פנימי והרהורי תשובה – בדרך החסידות
 גילוי המעשים הטובים מן הכח אל הפועל
- סימן יד **דרך ישרה שידבק בה האדם – "חבר טוב" ו"לב טוב"**.....**רצט**
 כוונת דברי חז"ל "איזוהי דרך ישרה" ♦ עבודת "צאו וראו" במשמעות הרוחנית ♦ מידת "חבר טוב" ♦ מידת "לב טוב"

בשער הספר

עש"ק פרשת במדבר תשע"ז

אמר רבי לוי בר חייא: היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה - זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר: ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון.

אמר רבי חייא בר אשי אמר רב: תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון.

סוף מסכת ברכות

במבט ראשון נראה שהקשר בין שתי המימרות שהובאו כאן כאחד, הוא רק מכך ששתייהן נדרשו מאותו פסוק, אלא שמכל מקום מסמיכות הדברים נראה יותר שיש הקשר ביניהן וכל מימרא מבארת את חברתה, ובאמת שיש להבין מה ההקשר של שתי מימרות אלו.

ועוד יש להבין שהנה במימרא הראשונה מתבאר שהפסוק "מחיל אל חיל" הולך על שני דברים שבקדושה כלומר האחד על בתי כנסת והאחר על בתי מדרש, אלא ששניהם סוגים שונים בקדושה. וכפי שביאר רבינו המהרש"א בחידושי אגדות שחיל פירושו "עם רב" ובתי כנסת זה מקום תפילה של רבים, ובתי מדרש זה לימוד תורה ברבים, וזה הפירוש מחיל אל חיל. ולפי פירוש זה, יש להבין את המימרא השניה, ששם מבואר שהפסוק "מחיל אל חיל" הולך אחד על העולם הזה ואחד על העולם הבא, ובשלמא העולם הבא דבר שבקדושה הוא אולם כיצד ניתן להשוות ולהזכיר בבת אחת את העולם הזה גם כן?

ועוד יש להקשות על המימרא השניה בגמרא שתלמידי חכמים אין מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ומדוע והרי ידוע לכל שאדרבה מי שאינו ת"ח ואינו עוסק בתורה, אלא בדברי שווא של העולם הזה, הוא האדם שאין

לו מנוחה, ואילו תלמיד חכם שעוסק בתורה הוא הבן חורין וזה המנוחה האמיתית? וכמו כן לעולם הבא מדוע אין מנוחה והרי חז"ל אומרים בדיוק ההיפך "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם הבא", ואם כן לכאורה המנוחה היא דווקא בחיי העולם הבא?

ובס"ד נראה לבאר את כל הקושיות, ששתי המימרות הם אחת המבארת ומסבירה את השניה, כלומר, אכן "מחיל אל חיל" איירי רק על דברים שבקדושה, ובהם אין הבדל בין דברים שבקדושה שבעולם הזה לדברים שבקדושה של העולם הבא, ובכלל כל חייו בעולם הזה של התלמיד חכם הם דבר שבקדושה ואף הדברים שהם ממש שייכים לעולם הזה. ובאה המימרא השניה לבאר לנו מהו העיסוק של התלמיד חכם בשני העולמות ומדוע אין לו מנוחה, כלומר המימרא הראשונה מבארת שההולך מבית הכנסת לבית המדרש נקרא הולך מחיל אל חיל, ושכרו שהוא זוכה לראות פני שכינה, ומבאר המהר"י אסאד בספרו שו"ת יהודה יעלה (בחלק שני בחושן משפט סימן רמח) שזוכה לראות פני שכינה זה אומר שהת"ח בעולם הבא הולך מגן עדן לכסא הכבוד ומטייל בכל המתיבתות העליונות, כך שגם המימרא הראשונה וגם השניה מדברות כאחד לבאר שחוסר המנוחה בעולם הזה, הוא בהליכה או בעוה"ז שהולכים מבית הכנסת לבית המדרש, או בעולם הבא שהולך מגן עדן לכסא הכבוד והטיול בכל המתיבתות. ואם כן הכל מבורר, ששתי המימרות קשורות זו בזו, והפסוק מחיל אל חיל אכן איירי בשתייהן על אותו דבר, והחוסר מנוחה הן כאן בעולם הזה והן שם בעולם הבא, הוא חוסר מנוחה מחמת הדברים שבקדושה.

והנה עלה עלי ליבי ורעיוני, להעלות על הכתב גם מן הדרושים שכתבתים מעת לעת, וחלקם התפרסמו וחלקם היו גנוזים, אלא שחששתי שמא כיון שעיקר עיסוקי, הוא בענייני הלכה בעיקר, וזה הוא תחום אחד שאין לי רגילות בו, ובפרט שבתחום זה רבו הספרים מאד, ועוד טענות רבות ומגוונות, אך שוב עמד לפני עיני המימרא הנדרשת מן הפסוק "ילכו מחיל אל חיל" ויש ללכת ולא לעמוד במקום ולא להסתפק בתחום זה או אחר, אלא אדרבה ללכת ולהוסיף ולגוון, ובכל ספר יש את החידוש שבו, המיוחד שבו, ועל כן אזרתי כגבר חלצי, להעמיד את הספר ולהכינו לקראת הדפסתו.

וכדי להגישו לציבור בצורה ראויה ונאותה, ביקשתי ממעלת ידידי הרה"ח רבי לוי הולצמן שליט"א, שיעבור על הדברים ויערוך אותם כנדרש וכפי שידו הרחבה משגת, ואכן עשה מלאכתו נאמנה, וישלם לו ה' פועלו, ויזכה לראות כל צאצאיו הולכים בדרך התורה והמצוות, וממשיכים את השושלת המכובדה.

את שם הספר קראתי בשם "ישמח ישראל" לקיים מצוות כיבוד אב ומעט מהכרת הטוב שחייב אני בכבוד אבי ואמי שיחיו. ועוד אמרתי שאם כבר זכיתי לשמו של מו"א שליט"א עלי ספר, אז כבר מצוה להביא לעולם, את שושלת משפחתו ואת זקנו הגאון הצדיק רבי יעיש קריספין [הגדול-אלכביר]. ועוד מעט להוסיף שם על הכפרים בהם הם למדו וחיו, את הקדושה ללא פשרות, מעשים ומצוות ללא קושיות. ויהי"ר שנזכה ככל האפשר עוד ממעשיהם וממעלת קדושתם של אנשי אותו דור, ולהעביר מהמעט שנקלוט אל אנשי הדורות הבאים, ועל כן חשבתי שמהנכון להעלות את הדברים על הכתב.

ובצאתי מן השער אפרוש כפי אל עליון, במזמור לתודה, על כל הטוב שגמלנו ברחמי וברוב חסדיו, מיום היותינו על האדמה עד היום הזה, שלא חיסר מאיתנו מאומה, וב"ה זיכנו למצוא חן וחסד אצל רבותינו גדולי הדורות גם אותם שכבר אינם עמנו ובראשם מרן הראש"ל הגאון רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, ועוד מחכמי דורינו זצ"ל, ויבדל"א חכמי דורינו שליט"א, ובראשם מו"ר ועט"ר הראש"ל הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א. יהי"ר שה' יאריך ימיהם מתוך שובה ונחת, וימשיכו להדריך את עם ישראל תורה ודעת עד ביאת גואל ועד בכלל.

עוד אוסיף ואודה לבורא ית"ש, על מה שזיכני לישיב באהלה של תורה, ולעסוק בתורתו הרחבה מיני ים, בלימוד ובהוראה, וזיכני לעסוק בה עם תלמידי חכמים, אם בתורת זרעים שאנו עסוקים יחד בדיבוק חברים עם ידיי"נ איש רם המעלה, הרה"ג רבי משה לנדאו שליט"א העוסק בתורת זרעים תדיר, ולן בעומקם של הלכות אלו, שזכיתי והוא לי משמש כחברותא, יהי רצון שיראה רוב נחת של תורה וקדושה מכל יוצ"ח ויזכה לראות את כל צאצאיו תחת החופה בקרוב ממש. ועמו מעלת ידידי הרה"ג רבי אביחי בן

ססי שליט"א, שעסקים יחד בהלכות למעשה בשו"ע חלק יו"ד, ואף מסייע בידי סיוע שיש בו ממש בכל עניני הגהות, סגנון והדפסה, ישלם ה' שכרו, ותהיה משכורתו שלימה מאת ה'. וגם תודה אתן לחברים המקשיבים לקולי, האברכים וחברי בית המדרש "משכן התורה" שמחכימים אותנו בשיעורי ההלכה והדרוש, ומהם ושכמותם הַשְּׁפָלָתִי. ועמם ברכתי ותודתי נתונה לשאר חברי "המכון למצוות התלויות בארץ", המחלקה התורנית, המחלקה היישומית, הרבנים, מנהלי המחלקות, צוות המעבדה, מפקחים, וכל אנשי המזכירות, כל אחד לפי כבודו ומעלתו, יהי"ר שיראו ברכה בעמלם, ויראו את כל יוצ"ח הולכים בדרך ה' בלא סטייה כלל, וימלא ה' כל משאלות ליבם לטובה. וברכה מיוחדת לידידנו המיוחד ראש חברת העיצוב "יהודה הפקות" על טרחתו המיוחדת והשקעתו המרובה בכל ספרי המכון וספר זה בכללם, תחזקנה ידי, להמשיך ולזכות את עם ישראל, ויראה ברכה בעמלו.

ולי נאה וגם יאה להודות להורי היקרים א"א הרה"צ רבי ישראל רווח שליט"א ואמי מורתי תחי', על הדרכתם וסיועם בעצה ובתבונה בכל הענינים רוחניים וגשמיים כאחד, יהי רצון שיאריך ימיהם בטוב ושנותם בנעימים, ויזכו לרוות נחת מכל יוצ"ח, יזכו ויראו בשמחתם בבריאות גו"נ. ואחריהם בקודש למו"ח רבי אליהו פרוור הי"ו וישלח לו רפוא"ש בקרוב ממש ורעייתו תחי', שיחיו ויזכו לרוות נחת מכל יוצ"ח מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא.

מזמור לתודה לאשת החיל, שעליה אמר הכתוב: "וַיִּנֶּת בֵּית תְּחִלָּה שְׁלָל" מרת רחל תחי', על תמיכתה בכל מכל כל, בכל עת ובכל זמן. וגם בערבי שבתות ובזמנים לחוצים, נוטלת על עצמה את כל העול, ומניחה לי לשבת וללמוד ולהכין השיעורים, ובזכותה זכינו להוציא ספרים אלו ואחרים לאור עולם. יהי רצון מלפניו יתברך, שנזכה יחד לראות רוב נחת יהודית מילדינו ומנכדינו ונכדותינו שיחיו ונזכה לראותם ת"ח ויראי השם, הולכים בדרך ה', ונזכה לראות בחופתם ובשמחתם מתוך בריאות גו"נ, דשנים ורעננים, ולא תמוש התורה מזרעינו ומזרע זרעינו עד עולם, אמן.

בברכת התורה
המחבר

מבוא על חיי היהודים¹

בכפרים טביא ואידרגן מקום הולדתו של מו"א שליט"א ועל זקנו הצדיק המפורסם רבי יעיש קריספין "הגדול"

אזור סוס והכפרים טביא ואידרגן:

הישוב היהודי באזור "סוס" שבמרוקו קדום מאוד. כבר בשנת של"ה מוצאים אנו שם רבנים מובהקים ומקובלים קדושים מחברי ספרים, דוגמת רבי משה בר מימון אלבאז מח"ס היכל הקודש, ועוד. יש שאף זיהו את אותה עם "שוש" הנזכרת בגמ' כמקום שאליו גלו עשרת השבטים.

אזור סוס הוא רחב וגדול ובתוכו כפרים ועיירות רבים. ביניהם הכפרים טביא ואידרגן, הינם סמוכים זה לזה, וביניהם מרחק הליכה לא גדול². היישוב היהודי בשניהם היה קטן, והקטן מביניהם הוא הכפר טביא שמנה באזור העשרה משפחות. הילדים היו לומדים בתלמוד תורה באידרגן, וכמובן שההליכה הייתה רגלית הן בהלוך והן בחזור. הדרך הייתה עוברת בין שני הרים, כאשר הילדים היו פעמים רבות שוהים שם בנקודה זו, והיה מספר מו"א שליט"א, שהיה יושב ולומד שם בינות להרים, ומתייחד שם עם בוראו.

כשנדלדל היישוב היהודי בטביא היו הולכים רגלית להתפלל במנין בשבתות ויו"ט באידרגן.

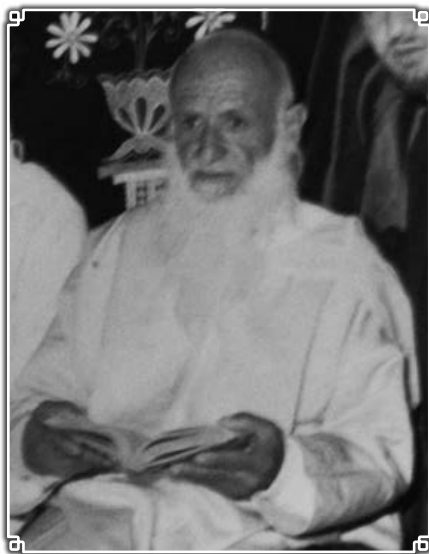
הנס הגדול שזכינו לראות בכל אותם כפרים, שההורים היו יוצאים למרחקים של ימים ואף שבועות לסחור בירידים ובשווקים, והילדים היו נשארים בבית אף עולל ויונק, ועכ"ז יד הישמעאלים לא קרבה אליהם ולא נגעה בהם לרעה.

1. המבוא נכתב מעדויות ששמענו ממו"א שליט"א בכמה הזדמנויות, וחלק מהדברים אף קיבץ מבני משפחתו הפזורים ברחבי תבל, וכאן אוסיף ואומר תודה לידידינו עוז רבי נתנאל אביטל שליט"א שסייע לנו באסיפת החומרים, ישלם ה' פעלו ותהי משכורתו שלימה.

2. עי' ב"קונטרס תולדות אדם", הנדפס ע"י ר' י"ח דבדא, שם נדפסו שמות תורמים מכפרים אלו, וקורא לשניהם יחד "איוזיון", שבתוכה שני מללאח, מללאח אידרגן ומללאח טביא.

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

ממשפחות הכפר טביא: משפחת בית אבי - ריוח וכינויה "בלחזן", משפחת אברג'ל, אוחיון, אלמליח, בר כליפה, אזולאי³ ועוד.

מו"ז רבי יעיש ריוח זצ"ל
חתן נכדתו של רבינו זיע"א,
ומקום מנוחתו בהר הזיתים מול מקום המקדש

החכמים והקדושים שהיו טמונים באזור הקרוב והרחוק יותר והיו נישאים בפי כל הם: סידי בו עיסא, רבי דוד בן ברוך הכהן אזוג, רבי יחיא בן ברוך מתיפנות, באבא יהודה וראובן ויזמן, רבי דוד ומשה הקבור באגויים [שמו"א שליט"א מספר שהיו מגיעים למקום קבורתו רכובים ע"ג חמורים במשך ימים רבים].

בבית העלמין של טביא-אידרגן היה מקום מיוחד באזור בית הקברות הנקרא "הכהנים", והכוונה ככה"נ לחלקת הכהנים שהיו נקברים בנפרד. ומסורת היתה שכל כהן שנפטר באזור היה נקבר תחת לעץ חרובים.

משפחת בית אבי:

משפחתו של מור אבי מצד אביו היא "ריוח" והם מטביא, ומשפחת אמו אביטן והם מאידרגן.

זקנו מצד אביו שמו ר' דוד ריוח, היה חזן ומוהל ומסתובב בעיירות רבות ולא נהנה כל ימיו מעבודת הקודש, אלא ממלאכתו מלאכת הצורפות. שם כינוי משפחתו "בלחזן". נלב"ע כשאבי ע"ה היה בגיל 11 או 12 [לפני כ-73 שנים]. היו לו שתי נשים. אשתו השניה איזה הקבורה באוולוז הולידה לו את בנו יחידו - שהוא אביו של מור אבי והוא ר' יעיש זלה"ה, והיו לו עוד שלש בנות משתי הנשים.

סיפר מו"א שליט"א בשם אביו רבי יעיש ז"ל, שמקובל אצלם שטעם

3. שלשת אלו האחרונים נזכרו בקונטרס הנ"ל.

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

פטירת אביו בדמי ימיו, כיון שאצלם גירושין בתוך המשפחה היה דבר חמור מאוד וחששו ממנו, ומר אביו ז"ל פעם שימש כשליח להביא גט לאחת מבנותיו [מסאפי או ספרון] ושם נפטר ונקבר.

זקני רבי יעיש זצ"ל נמנה על עובדי ה' באמת ובתמים, ואת כל זמנו הפנוי היה מפנה לתורה ותפילה, לקריאת תהילים גירסת הזוהר, והיה חן וחסד נסוך על פניו, וכל מראו אומר כבוד ויראה, וזכורני איך הלכנו ברחוב רשב"ם בבני ברק, ומרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל הלך גם הוא יחד עם בני ביתו, וסטה מדרכו הסטייפלער זצ"ל לברכו בברכת שבת שלום. וגם סיפר מו"א שליט"א שכמה פעמים כשנכנס סבא זצ"ל לביתו של בבא סאלי בנתיבות, עמד בבא סאלי על רגליו, וכאשר סבא אמר לו: "הלא איש פשוט אני" ענה לו בבא סאלי, על ההתרגשות שאוחזת אותו כאשר רואה איש כשר וירא שמים שזקנו הלבן יורד על פי מידותיו.

מו"א שליט"א גלה למקום תורה כפשוטו, כאשר סבינו היקר דאג כל העת כי יעסקו בתורה אף כי לעיתים הפרידה קשה וארוכה ובכל אופן הוריו ז"ל ידעו כי לצמוח ולגדול בתורה גם אם יש צורך בגלות, כך עושים. היו הולכים ללמוד במקום הנקרא "איית יחיא" אצל ר' ניסים

מו"ז רבי אברהם אביטן זצ"ל
חתן רבינו זיע"א

ויזמאן ז"ל [נלב"ע בטבריה לפני לערך כח שנים]. באיזרגן היו לומדים אצל רבי יהודה דרעי [שהיה נשוי לנכדה של רבי יעיש קריספין זצ"ל, בתו של רבי אברהם אוחיון], היו לומדים בעיר "אוולוז" אצל הרב בר מוחא, וכל זה היה בגילאים קטנים, וכבר בשנת תשט"ו [כשהיה מו"א בגיל י"ג] נשלח לקזבלנקה ללמוד תורה, ולמעשה מאז כבר לא חזר למקום הולדתו, אלא המשיך שם עד שנת תשי"ז ואז יצא ממרוקו לצרפת עם קבוצה של ח"י בחורים ללמוד בישיבת חב"ד בברונווא. כאשר סבו של מו"א שליט"א רבי אברהם אביטן ז"ל ליווה אותו עד

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

פתח האניה ממש. ושם ישב ולמד במשך שש שנים רצופות ללא שחזר לביתו כלל ולא ראה את הוריו ושאר בני ביתו אפילו פעם אחת.

מספר מו"א שליט"א שאביו מו"ז רבי יעיש ז"ל נשא לאשה את מרת זקנתי מרת זהרה ע"ה [שהייתה נכדתו של רבי יעיש קריספין זצ"ל] בהיותה מיד לאחר גיל בת מצוה בת יב שנים ומחצה. וכך גידלו את ילדיהם בכפר בלא להזניח את הלימוד לילדים עד כדי כך שכאשר נולד האח הבכור ולא היה בזמנו מלמד בכפר, הסבא רבי יעיש הביא מלמד ממרחקים שלא יהיה מצב שלא יעסקו הילדים בתלמוד תורה.

מו"א שליט"א נקרא שמו על ידי הוריו "ישראל" על שם רבי ישראל בעל שם טוב, ואין הכוונה לרבי ישראל בעש"ט המפורסם [הגם שידעוהו והוקירוהו] אלא על שם חכם אחר שהיה מכונה כך והיה טמון באיזרנגן במעלה ההר תחת העץ הנמצא בקצה ההר, והייתה אבן שהיא הייתה משמשת כציון למקום קבורתו, וכשהיו במקומם מזכירים רבי ישראל בעש"ט היה כוונתם לצדיק הזה הקבור בסמיכות למקום מגוריהם. [וכפי הנראה ציון זה הוא קדום מאד, וידעו ממנו רק את שמו רבי ישראל, וידעו שבציון זה מתרחשים מופתים לכל המשתטחים על קברו. ואפשר שלאחר שנתפרסם במערב שמו של רבי ישראל בעל שם טוב מייסד החסידות (וכידוע שבמרוקו פורסם רבות אודותיו כגון הספר על מופתיו שהדפיס רבי יוסף כנאפו ממוגאדור ועוד), השאילו כינוי זה גם לרבי ישראל הקדום שהיה טמון תחת העץ בבית עלמין זה].

משפחת זקנתי מרת זהרה ע"ה, וסבה הגדול רבי יעיש קריספין זלה"ה:

זקנתי מרת זהרה היא בתו של רבי אברהם אביטן ז"ל שהיה מגבירי הכפר איזרנגן. היה לו בן יחיד ששמו רבי שלום, והשאר היו בנות, ומרת זקנתי אחת מהן. [אחיו של רבי יעיש קריספין רבי דוד זצ"ל היו לו שני בנים יעקב ואלעזר והם נישאו לשתי אחיותיה של מרת זקנתי זהרה ע"ה]. כאמור הם היו מתגוררים באיזרנגן, ופעמים שמו"א שליט"א לא היה חוזר מהתלמוד תורה לכפר טביא, אלא היה נשאר אצלם ומתאכסן בביתם. רבי אברהם אביטן זצ"ל נפטר ביום ראשון טז חשוון שנת תשכ"א, ומנוחתו כבוד בבית העלמין בקזבלנקה [כאשר בשנת תשע"ה מו"א שליט"א חידש את מצבתו שתהיה ראויה ומכובדת].

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

רבי אברהם אביטן ז"ל נשא לאשה את מרת חנינא ע"ה שהיא בתו הגדולה של רבי יעיש קריספין זלה"ה, המכונה רבי יעיש "הגדול" להבדילו מבן אחיו ותלמידו הצעיר ממנו, שכונה רבי יעיש "הקטן", שחיבר ספרים רבים ומפורסמים בהרבה ממקצועות התורה.

הצדיק רבי יעיש קריספין החזיק ישיבה בביתו באיזרדגן, ומכל הכפרים באזור סוס היה באים ללמוד אצלו, ונסמכו על ידו רבים וטובים. הכשיר והסמיך שוחטים ומוהלים לכל איזור סוס, וביניהם מי שהמשיך דרכו בקודש, רבי יעיש "הקטן" שנולד ב"אולאד חסאן" וכיהן כרב ב"איית איוב", וגם את בנו רבי ישראל הסמיך אביו רבי יעיש בסמיכת חכמים.

היה בעל תפילה גדול, סיפר לי מו"א שליט"א ששמע מגיסו ה"ה ראובן אלמליח הי"ו שזכה בגיל שבע להתפלל עם רבי יעיש ביום הדין, וחרוט בזכרונו כמה מרטיטה הייתה תפילתו, וכיצד את כל מתפללי בית הכנסת לבשה אימה וחרדה.

כל דרכיו והנהגותיו היו בקדושה ובטהרה, ומספרת ש"ב נכדתו של הצדיק ובת בנו רבי יהודה, כי בביתו של רבינו ז"ל היה מקוה שהומשך מאחד מהמעיינות בסביבה, ובו היה טובל את גופו הקדוש, ובתו הקטנה הרבנית סוליקה ויצמן ע"ה [שהאריכה ימים כאן בארץ ישראל, ונפטרה בשנה זו תשע"ז ביום חג השבועות באשקלון] - הייתה שוברת הקרח בימות הקרה בכדי שיוכל לטבול בו גם בימים קרים אלו.

כמה מעשים שסופרו על הצדיק זיע"א:

כבוד רב היה רוחש לשדרי"ם שהיו מגיעים מארץ הקודש, והיה מתמסר אליהם בכל הנדרש, מהמעשה הבא ניתן ללמוד עד כמה הייתה מסירותו אליהם, מעשה זה סיפר הרי"ח ילוז בנו של רבי אליהו ילוז זצ"ל רבה של טבריה בספר תולדות אליהו, וז"ל:

בכפר הזה [תיפנות] היה לנו נס גדול שנצולנו אני ומו"א ורבי יעיש קריספין מאיזרדגאן שבא עמנו לשם, בכפר הזה היהודים הם כמו ערביי הארץ ממש ואינם יודעים לדבר כ"א בשפת הגוים [שילחא] וכשדרשנו מהם הנדבה, א' מהם העיז פניו ויתכעס ויקלל וכו' וברה, ובלילה בא וידפוק על דלת הבית שיושבים בו בצעקות, וידבר עם הר'

יעיש הנז' בלשונם שיפתח לו הדלת תיכף, כי הוא בא ואקדחו בידו להרוג אותו על שבא עם השד"ר, וגם להרוג השד"ר, ואנחנו לא ידענו מה זה, והחכם הנז' לא רצה להגיד מה הוא הענין שלא להפחידנו, ודפק עד שנלאה והלך, ובבקר קודם אור היום בא עוד הפעם לדפוק והחכם פחד מאד, אך היהודי הנז' אמר לו אל תפחד כי באתי לתת נדבתי לשד"ר, אך הוא לא האמין לדבריו וישבע לו על הדבר הזה, ויאמר לו כי מעת שהלך משם וכל הלילה, ותיש אחד גדול בעל קרנים מנגח אותו ולא בחלום כי אם בהקיץ עד אשר כל איבריו נתפרקו, ונאמר לו שזה על אשר קללת ולא רצית לתת נדבת רמב"ה, ולכן הוא בא תכף כעת לשלם, ואז פתח לו ויעורר אותנו לקום וכו' וכאשר נתפלאנו ע"ז, אמר לנו כעת קחו מידו נדבתו ואח"כ אספר לכם נסי רבי מאיר בעל הנס זיע"א שעשה עמנו, וכשמעם בני הכפר מה שקרה להנז' כולם באו ויתנו נדבתם בלי איחור".

בספר "לימודי ה'" והוא ביאור על הסידור על פי תורתו של רבי יעיש קריספין "הקטן", שכתב וערך נכדו הרה"ג רבי עמינדב קריספין שליט"א, הביא בשערי הספר (עמ' 37) שני מעשים שייחסם שם לרבי יעיש קריספין "הקטן" אולם שמעתי משאר בשרינו רבי אליהו קריספין שליט"א מאשדוד נו"נ לרבי יעיש קריספין "הגדול" שהמעשים היו עם רבי יעיש קריספין "הגדול" ועל כן טרחנו להעתיקם כאן במבוא זה [במעשה הראשון הוספתי פרטים מבעלי המעשה שאינם מפורטים בספר שם]:

ב. סיפרה גברת אחת שהייתה נשואה עם נכד רבי יעיש "הגדול" אודות מעשה מופלא שהיה עם רבי יעיש, שדרכו היה לבקר ביישובי היהודים הסביבה, לפקח על ענייני דת ודין, לדרוש לפנייהם ולעוררם לעבודת ה'. ובאחת הפעמים כשהגיע רבי יעיש לכפר שלהם, היא פנתה אליו אודות בן אחותה ששמו שמעון אוחיון, שהיה חתנו של רבי יעיש משכבר הימים שנישא לבתו מסעודה שנפטרה ללא ילדים, שוב נשא אשה נוספת וגם היא נפטרה, וכבר החשיבוהו לגבר "קטלן"

ונשאר גלמוד [ואותו שמעון אוחיון היה גם אחיה של הרבנית
 זהה אשתו השניה של רבינו זיע"א]. השיב לה רבי יעיש, עכשיו
 אני לא נמצא במקומי, אני מייעץ לו שיחפש אשה שתסכים
 להתחתן אתו ויביא אותה אלי, ובע"ה הדבר יבא על תיקונו.
 וכך היה הבחור חיפש ומצא אשה והיא בתו של רבי ראובן
 חזאן מאידרגאן, שהייתה מוכנה להתחתן אתו, לקח אותה
 לכפר למקום מגורי רבי יעיש. רבי יעיש שמח לבואם, ושאל
 את הבחור אם הביא טבעת לקידושין, אמר לו כן. למחרת
 לקח רבי יעיש את הבחור לפרדס של זיתים. הסתובבו יחד בין
 העצים. רבי יעיש נעמד ליד שיח של זית, ופנה לבחור האם
 שיח זית מוצא חן בעיניך? הבחור ענה כן, זה נראה שיח יפה.
 אמר לו רבי יעיש תוציא את טבעת הקידושין שהבאת, תלביש
 אותה לענף מענפיו, ותאמר לו הרי אתה מקודש לי בטבעת זו
 כדת משה וישראל. הבחור ללא היסוס, עשה בהתאם להנחיית
 הרב. אחר כך הרב הכריז "מזל טוב מזל טוב" ואמר לבחור
 עכשיו אתה חתן, לכן תגיל ותשמח כל שבעת ימי החופה,
 כדרכו של כל חתן. לאחר שעברו שבעה ימים, רבי יעיש לקח
 שוב את הבחור לפרדס, ופקד עליו למצוא את השיח שקידש.
 הבחור חיפש וחיפש ולא מצא. אז רבי יעיש הוביל אותו
 למקום, ומצאו שהשיח מת ונעקר ממקומו, והטבעת זרוקה
 לידו. באותה שעה הרב פנה לבחור ואמר לו שמע בני, כל
 הגזירות הקשות שהיו עליך עברו לעץ הזה, והנה הוא חליפתך,
 הוא תמורתך והוא כפרתך, ומעתה אתה אדם אחר לגמרי.

לאחר מספר ימים ערך לו חופה וקידושין עם האשה שהביא
 אתו, ושלח אותם לשלום, בהבטיחו להם שבע"ה לא יאונה
 להם כל רע, ויזכו לראות בנים ובני בנים. וכן היה, לזוג נולדו
 ילדים רבים, והבחור זכה לאריכות ימים, עלה לארץ ישראל
 להתגורר בעיר אשקלון.

ומעשה נוסף הובא שם, אודות הקשרים ההדוקים
 שהיו בין רבי יעיש לבין רבי דוד בן ברוך הכהן אזוג,

ג.

הידוע בשם "באבא דודו" שמקום מושבו בתארוזאנת. מדי שנה היה מקובל ביניהם שרבי יעיש שולח חיטה שמורה משדותיו לבאבא דודו לחג הפסח. ובאבא דודו שלח לרבי יעיש אתרוג מהודר מאתרוגי תארוזאנת לחג הסוכות. שנה אחת כאשר קיבל באבא דודו את החיטה לפסח כנהוג, קרא לבני ביתו לבא לקבל את החיטה מהשליח, ואמר להם השנה רבי יעיש יעלה על כולנו, ששלח לנו החיטה וישלח גם האתרוגים. ואכן רוח ה' דיבר בו ובאותה שנה לקו פרדסי האתרוגים של תארוזאנת, והאתרוגים לא היו מצויים. חודש תשרי מתקרב והאתרוג לא הגיע לרבי יעיש. לאחר ראש השנה קרא רבי יעיש לבנו רבי ישראל ואמר לו בני חג הסוכות מתקרב, וכנראה השנה לא נקבל אתרוגים מבאבא דודו. לכן בני הנה הכסף ולך לפרדסי האתרוגים ותשיג לנו אתרוג. למרות שרבי ישראל לא היה מהולכי דרכים ולא הכיר אזור הפרדסים ומיקומם, בכל זאת באין אומר, יצא לגשש בדרכים למלאות מצוות האב. כאשר הגיע ליעד המשוער, לא מצא את דרכו בין עצי עבות, ונגרר לאן שהוליכוהו רגליו. פתאום הוא רואה ערבי מאחד היערות קורא לעברו: "יא וולאד לחזאן" (בן הרב) וולאד לחזאן! כשהתקרב רבי ישראל לגוי, אמר לו תביא את הכסף שנתן לך האבא והנה האתרוגים, ומסר בידו ארבעה אתרוגים מהודרים. רבי ישראל נדהם למראה עיניו, חזר הביתה נרעש ונפעם מהמחזה, תוך שהוא בטוח שזכה לנס גלוי, והערבי אינו אלא שליח מלמעלה, שנשלח כדי שלא יתבטלו שתי קהילות ועטרותיהם בראשיהם מקיום מצוות ארבעת המינים בחג הסוכות. רבי יעיש לקח לו שני אתרוגים עבורו ועבור הקהילה, ושלח השנים הנותרים לבאבא דודו זצ"ל. ע"כ תוכן המעשים שהובאו בספר לימודי ה' הנזכר,

עוד מפורסם בקרב בני המשפחה, שכאשר אשתו השנייה של רבינו זיע"א, הרבנית זרה ע"ה, חלתה ונפלה למשכב, התפלל עליה הצדיק לרפואתה, ונתן לה

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

לרבנית מים שפרש עליהם את ברכתו, ולאחר שבירכה ושתתה, הבטיח לה שעוד תחיה בע"ה שבע עשרה שנה אחר פטירתו שלו, וכך היה בפועל.

זכות הצדיק זיע"א ושאר צדיקי אותו דור עם שאר צדיקים וחסידים, יעמדו לנו ולב"ב ולכלל ישראל להצילנו מכל נגע ופגע.

זקנותו של הצדיק והעברת שרביט ההנהגה לרבי יעיש "הקטן":

מספר מו"א שליט"א, כי השמועה מספרת שלעת זקנותו של הצדיק רבי יעיש היו מביאים אותו בני משפחתו בתוך סל מביתו לביהכנ"ס [והוסיף כי בכלל, מושגי הזיקנה שהכירו שם היו אחרים. כאשר הוא הכיר אשה מקומית שבזקנותה חזרו וצמחו לה כל שיניה].

עקב גילו המבוגר, בסוף ימיו ניתן שרביט הנהגת הצאן לרבי יעיש

קברו של רבי יעיש קריספין "הקטן"
הנמצא סמוך לציונו הקדוש של רבי דוד בן ברוך באולד ברחיל -
הציון הוא הקבר הגבוה משמאל לאהל. בתמונה למעלה הכיתוב שעל המצבה

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

הקטן, והוא היה המשביר לרוב ערי וכפרי סוס, להוציא עניני גיטין שלא היה נטפל אליהם רבי יעיש "הקטן", ומפנה אותם לביה"ד בתארודאנת או לביה"ד במראכש.

כפי הנראה רבי יעיש "הגדול" ורבי יעיש "הקטן" היו בני דודים, ולאימות הקשר בין שניהם, מלבד שמם הזזה שהוא ככל הנראה על שם סבם, יש להוסיף ששני בניהם הגדולים נקראו "ישראל".

רבי יעיש "הקטן" נפטר בליל שבת קודש יז טבת בשנת תרצ"ט, ומנוחתו כבוד בבית העלמין ב"אולד ברחיל" סמוך ונראה לציון הקדוש של רבינו דוד בן ברוך זיע"א.

**תמונה כללית של בית העלמין עם שאריות החומה הישנה,
באמצע בית העלמין ציונו של רבינו זיע"א
ובתמונה הקטנה משמאל ציונו לפני השיפוץ.
בתמונה הקטנה מימין ניתן להבחין בחומה החדשה ובמבנה החדש שהוקם על ציונו**

רבי יעיש הגדול נפטר בכ"א מרחשון לערך ד-ה שנים קודם לכן-
דודו, ומנוחתו כבוד בבית העלמין של טביא-אידרגן. למעשה בית עלמין
זה שבנוי כולו במעלה הר, ושימש את תושבי שני הכפרים, [גם בני

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

משפחת אבי שיבדל"א טמונים שם, כולל אחותו ע"ה שנטמנה בידי סבי ז"ל ויבדל"א מו"א בערב סוכות] אולם עקב צורת הקברים של פעם, שלא היו מוגנים כלל, נסחפו עם הגשמים כמעט כל מבני הקברים, ולא נותרו שם קברים כלל להוציא אחד או שניים. אולם באמצעו של בית העלמין זה, קיים מבנה, כאשר ביקרתי בבית העלמין בשנת תש"ע, וטרם נבנתה החומה סביב, היה המבנה נטוש ובנוי בחומר כמנהג המקום, והיה נראה בעיני אולי כחדר טהרה בלבד עם שולחן שיש, ועל כן גם כשביקרנו בשנת תשע"ד בבית העלמין יחד עם בני משפחתנו ובראשם מו"א שליט"א, ואז כבר באדיבות בית המלוכה, נבנתה חומה סביב, ובאמצע בית העלמין, המבנה הישן עבר שיפוץ עד לבלי היכר, ואמרתי למו"א שזה לדעתי היה חדר טהרה, אולם מו"א שליט"א נראה שלא קיבל את דברי והתפלל ליד החדר וקרא פרקי תהילים.

למחרת כאשר הגיעו לקזבלנקה ונפגש שם עם בן דודו הר' שלמה קריספין שהוא בנו של רבי יהודה ונכדו של רבי יעיש קריספין "הגדול", אמר לו מייד שזה מקום ציונו של רבינו הצדיק רבי יעיש זצ"ל, ויהודה שיחי' בנו של ר' שלמה שיחי', הוא שבנה את המבנה על קברו. והיה למו"א נחת רוח מעובדה זו, ומכך שהתפלל על ציונו של זקנו זיע"א.

צאצאיו של הצדיק:

מאשתו הראשונה של הצדיק הרבנית מרת יקוט ע"ה נולדה בתו הבכורה מרת חנינא שנישאה לרבי אברהם אביטן, והם הסבא והסבתא של מו"א שליט"א. ובתו השנייה היא מרת ביחא שנישאה לר' מכלוף עייאש ז"ל.

מאשתו השנייה של הצדיק הרבנית מרת זהה, נולדו בניו רבי ישראל זצ"ל שהמשך בדרכי אבותיו, והיה גם הוא מסמיך מוהלים ושוחטים, והוא זה שמל את מו"א ואת כל אחיו. [בנו רבי עמרם גר כיום בבני ברק]. בנו השני של רבי יעיש הוא רבי יהודה זצ"ל [ובניו הם: יעיש, שלמה ומכלוף]. כאשר ר' שלמה שמתגורר עדיין במרוקו ומזכה הרבים בשולחנם הטהור, וב"ה זכה לבנים ובנות ההולכים בדרכי האבות, ובהם שני בנים הני צנתרי דדהבא רבי אליהו ואחיו שעמו, שהקימו מרכז רוחני בעי"ת אשדוד ע"ש הצדיק זיע"א].

מאשה זו היו לצדיק גם ארבע בנות שתים מתוכן נישאו לשני אחים שהם היו הדודים שלהן שכן הרבנית זרה הייתה אחותם, מרת איזה נישאה לרבי שלמה אוחיון, ומרת סולטנה נישאה לרבי אברהם אוחיון [שחתנו רבי יהודה דרעי היה מלמד בת"ת באיזרגן ומו"א למד אצלו תורה]. בת שליטת היא מרת מסעודה שנישאה ליצחק לוי. והקטנה שבבנות הרבנית מרת סוליקה שנישאה לר' ניסים ויצמן. בת זו האריכה ימים ושנים, ועם סיום כתיבת המבוא הזה, בליל חג השבועות יום מתן תורתנו החזירה את נשמתה לבוראה בהיותה כבת צג שנים.

ממשפחה מפוארה זו וכאמור מבתו הבכורה של הצדיק זיע"א, נשתרשה נשמתו של מו"א שיחיה ויאריך ימים, שכל חייו הקדיש למען הכלל בקדושה ובטהרה וכדרכו אז כן דרכו גם היום בלתי שום שינוי

מו"ז רבי מסעוד ריוח זצ"ל

ותחבולה כלל ועיקר. ובבואו לארץ הקודש דבקה נפשו אחר משפחת צדיקים ונשא לאשה את מרת אימי הרבנית מרגלית תחי', בת לאותו צדיק ומזכה הרבים ומשיבם מעוון רבינו מסעוד ריוח זצ"ל שהיה רב וראש השוחטים בעיר הבירה רבאט, וניהל את התלמוד תורה ביד רמה והעמיד תלמידים הרבה, ולימים עלה לארץ הקודש וכיהן כרבה של העיירה שלומי, שם פעל רבות ונצרות למען התורה הקדושה ולומדיה, עד אשר השיב את נשמתו הטהורה ליצורה ביום שבת קודש פרשת זכור יא אדר

תשל"ט. וב"ה מתוצאה זו של ענבי הגפן בענבי הגפן זכו להעמיד דורות ישרים מבורכים העוסקים בתורה ומזכים אחרים, וכך ראו מבני בניהם והבאים אחריהם, ובעז"ה יתמיד ויראו עד גוא"צ ועד בכלל.

מו"א שליט"א אף הוא לא הניח ולו זמן קצר בלא שעסק לצרכי חיזוק עם ישראל וקירובו להי"ת ולהצילם מרדת שחת, וכך פעל בעיר יפו מעל 30 שנה, הקים במקום שיערי תורה, הקים כולל אברכים לרבנות ודיינות, שהוציא

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

מתוכו דיינים חשובים אבות בתי דין, ורבנים חשובים ביותר, שינקו מכוחו ומכוח התורה שהייתה במקום. באותם ימים שיד המסיון הארור והידוע

**חור אבי שליט"א אצל מרן רבינו עבדיה יוסף זצ"ל
בבואו להזמינו לחנוכת הבית של הישיבה באלעד**

לשמצה ניסה בכל כוחו לתקוע יתדות, והיה נועץ את טלפיו במשפחות אומללות, כדי להעבירם על דתם, היה מו"א שליט"א מוסר נפשו למען הצל את אותם משפחות לבל ירדו לשאול תחתית, ועוד פעולות רבות שעשה במקומות אלו, לשלוח תלמידים לישיבות הקדושות, וב"ה היום

בניהם יושבי על מדין, רבני ערים, קהילות ועוד.

עם תחילת בניית העיר אלעד, מו"א שליט"א חזה ברוחו שהמקום והעיר עתידה להיות מקום תורה הראוי לבני תורה, והחל יחד עם שותפו לעשייה

בנין הישיבה עומד על תילו בעיר אלעד

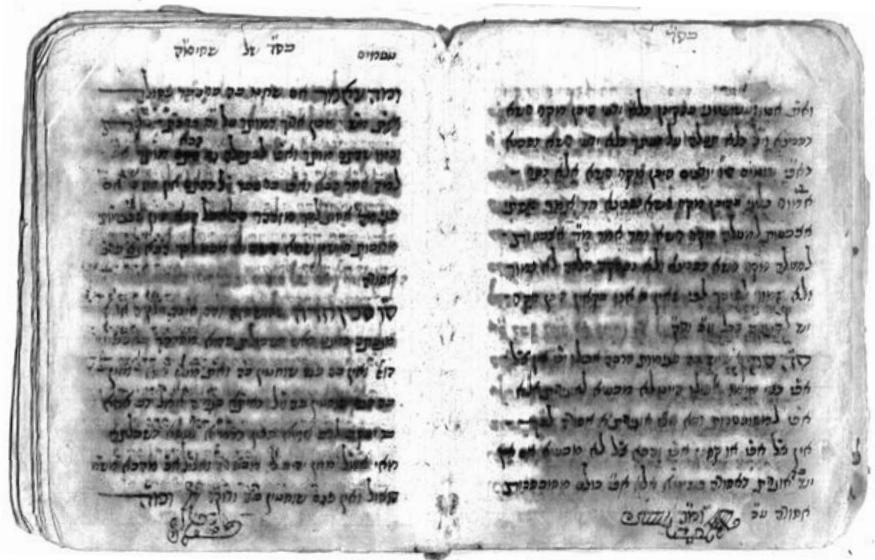
רבי עמרם סויסה שליט"א בהקמת ישיבה מפוארת על כל שלל הנזקקים לישיבה וברמת גימור המפואר ביותר, בישיבה ממוקמים כמה בתי מדרש, ישיבה אקסטרנית וישיבה עם פנימיה

בראשות אחי רעי וידידי הרה"ג רבי שמעון רווח שליט"א, שני כוללי יום לאברכים, בית מדרש הגדול ומקווה טהרה המשמש את הקהילה החשובה "משכן התורה", מכון לחקר כתבי יד, ועוד.

מבוא - שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך

כתביו:

לעת עתה ידוע לנו כתב יד אחד, העוסק בהלכות שחיטה מאת רבינו זיע"א, ומבנו רבי ישראל זצ"ל, הכת"י נמצא באשדוד אצל נכדיו, שבאדיבותם הרבה, סייעו בעדינו בכמה פרטים חשובים בשרטוט חיו של הצדיק רבינו זיע"א, ואף נתנו את רשותם לפרסום תמונת כתב היד. ועוד חזון למועד בעז"ה להוציא לאור עולם מקחו של צדיק זה למען יעמוד לדורות.

כת"י של רבינו יעיש קריספין זצוק"ל - מצד ימין למטה, מתנוססת חתימתו של רבינו זיע"א

חתימתו של רבינו זיע"א

זכות הצדיק תעמוד לנו וימליץ טוב בעד כל צאצאיו בכל מקום שהם, ומו"א שליט"א ומרת אימי שתחי' בתוכם, שיזכו לראות פני משיח צדקנו מתוך בריאות, קלות ונחת מכל יוצ"ח, דשנים ורעננים יהיו עד ביאת גוא"צ ועד בכלל.

בברכה

שניאור ז. רווח

בן לאאמו"ר רבי ישראל שליט"א ונו"נ לצדיק רבי יעיש קריספין זצוק"ל

מורא רבך כמורא שמים

"זהחי יתן אל לבו" - מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל

מילי דהספדא

אחר מיטתו של מרן גאון עוזינו
רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

מרן רבינו זצוק"ל עזבנו לאנחות והותירנו אבלים והמומים, פינו נסתם ומוחנו נאטם, ורק דמעוטינו ירדו ללא הרף. כאשר שבתי ממסע ההלוויה בלילו של אותו יום מר ונמהר, ג' במרחשוון ה'תשע"ד, שב ועלה לנגד עיניי מראה המעמד האדיר והנשגב שטרם נראה או הנשמע כמוהו לפי כל קנה מידה: נתקיימו בו ברבינו דברי המקרא על אהרן הכהן שעל פטירתו בכו "כל בית ישראל" (במדבר כ, כג), כאשר נראה לעיני כל כיצד כל עם ישראל, רבבות יהודים מכל העדות והחוגים, הולכים כתף אל כתף ובוכים ומתאבלים במשך שעות ארוכות, וכל זאת בהתראה קצרה ביותר. ומאורע זה אמר דרשני.

שלושה חסרונות לעם בהסתלקות הצדיק

והנה עלו בדעתי כמה טעמים והסברים שעלתה כך דווקא למרן ונתקיים בו מה שלא היה לעולמים, ואפשר שכולם אמת הם. וראש דברי נזכרתי בהספד שכתב מור סבי הגה"צ רבי מסעוד ריוח זצוק"ל רבה של שלומי (ונדפס בספרו זכרון אשר עמ' פב), שקונן מרה על פטירתו הטראגית של הגה"צ רבינו יצחק אבוחצירא זצוק"ל שהיה עמו בידידות גדולה. ושם כתב לבאר כי בהסתלקות הצדיק נעשים שלשה מיני נזקים:

האחד, על מלחמתו הגדולה נגד המתקוממים נגד התורה, וכאשר